

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота
з економічної теорії

на тему:

**«Результативність функціонування банківської системи
України»**

Студента 2 курсу групи ОПЗ-21
напряму підготовки облік та правове забезпечення апк.

Зубкова І.А.

Керівник:

викладач, доцент, к.е.н.

Вірковська А.А.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

м. Тернопіль – 2017 р.

План

Вступ

1. Соціально-економічна природа кредитно-банківської системи та її функції.
2. Аналіз функціонування сучасної банківської системи в Україні.
3. Підвищення рівня ефективності та дієвості банківської системи в національній економіці.

Висновки

Список використаних джерел

Зміст

Вступ	4
1. Соціально-економічна природа кредитно-банківської системи та її функції.	6
2. Аналіз функціонування сучасної банківської системи в Україні.....	14
3. Підвищення рівня ефективності та дієвості банківської системи в національній економіці.	24
Висновки	32
Список використаних джерел.....	34

Вступ

Актуальність теми дослідження. Процес створення банківської системи України почався з проголошення незалежності і виходом зі складу СРСР в 1991 р. До цього часу в Україні не було необхідних передумов для існування самостійної банківської системи. Більшість банківських установ, що діяли на території Радянського Союзу в кінці 80-х років, були не самостійними банками, а філіями союзних банків. Банківська система України заснована після прийняття Верховною Радою України в березні 1991 року Закону України «Про банки і банківську діяльність». Як і всі процеси всередині країни, банківська система має свої недоліки або ж по-іншому їх можна назвати проблемами банківської системи.

Якщо подивитися на роботу всієї банківської системи, то ми рухаємося від кризи до кризи, не роблячи ніяких висновків. Вектор розвитку системи ніколи не змінювався. Банків все ще занадто багато, рівень корпоративного управління невисокий, а якість його дуже низька.

Метою даного дослідження є формулювання ефективності функціонування банківської системи в Україні, проведення аналізу діяльності НБУ та комерційних банків України, дослідження методів покращення сучасної банківської системи.

Виходячи з мети дослідження, можна визначити такі **завдання:**

- охарактеризувати поняття «банківської системи»,
- визначити економічно-соціальну природу банків.
- дослідити банківську систему України.
- показати шляхи покращення ефективності банківської системи.

Об'єктом дослідження курсової роботи є функціонування банківської системи.

Предметом дослідження є проблеми функціонування та можливості покращення банківської системи.

Власне, банківську систему досліджували не одне століття. Відомі праці про банківську систему різних вчених та відомих дослідників світового

рівня серед яких: Т. Сезерленд, Дж. Пірпонт Морган. Над даною проблематикою також працювали і вітчизняні вчені: Андрущак М.Є., Воробйова О.І., Барилюк І.В. Ющенко В.А.

Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку та списку використаної літератури. У першому розділі охарактеризована економічно-соціальна природа банків. У другому розділі на основі праць вчених, статистичних даних досліджено функціонування банківської системи в Україні. У третьому розділі здійснено пошук шляхів вдосконалення розвитку банківської системи.

Розділ I

1. Соціально-економічна природа кредитно-банківської системи та її функції.

Історія розвитку банківської діяльності дозволяє виділити три етапи, кожному з яких притаманна своя парадигма розвитку банківської діяльності. Перший етап охоплює період становлення, функціонування і розвитку ринкових відносин в сучасному їх розумінні від зародження товарно-грошових відносин до появи вільної конкуренції.

Парадигма даного етапу - розвиток депозитно-позичкової діяльності. У цій ситуації банки прості посередники між позичальниками і власниками тимчасово вільних грошових коштів.

Другий етап - становлення і функціонування монополістичного капіталізму (від 70 і 80-х рр. XIX ст. до 60х рр. XX ст.). Концентрація банківських капіталів, утворення банківських монополій формують нову роль банків. З утворенням банківських монополій змінюється їх роль і значення. Банківські інститути отримують можливість точно дізнаватися стан справ у окремих потенційних позичальників, потім контролювати їх капітал і, нарешті, визначати їх долю. Для банківського сектора цього періоду характерно наступне[16]:

- перехід в банківській діяльності від "депозитно-позичкової" парадигми до парадигми інвестування, яка перетворює банк в один з основних засобів впливу на життєдіяльність суспільства і його членів, їх об'єднання, в тому числі і підприємців;
- перехід до парадигми "банківського маркетингу" забезпечує виявлення потреб, запитів і переваг клієнтів банку і визначення способів задоволення цих потреб, що забезпечують отримання високої стійкості норми банківського прибутку.

Третій етап - сучасний, який розпочався в 60х рр. XX ст. В умовах науково-технічної та технологічної революції створюється загальносвітова мережа ТНК, міжнародних корпорацій та банків. З'являється нова парадигма,

що не заперечує попередні акценти, але змінює їх. У нових економічних умовах забезпечити стійкий високий прибуток неможливо без орієнтації на всебічні виявлення потреб, запитів і переваг споживачів. Депозитна та інвестиційна діяльність підпорядковується новій ідеї задоволення запитів споживача і на цій основі досягнення рентабельності та ефективності використання банківського капіталу.

Поряд з концепціями розгляду банку, як підприємства з виробництва особливого продукту, не можна забувати про роль банку як, соціального інституту. Розширення соціальної ролі банків в кінці ХХ ст. викликана дедалі більшим впливом соціальних факторів в економічному розвитку, необхідністю акумуляції заощаджень населення і розширення споживчого попиту, який є основою сталого і динамічного розвитку економіки країни, формуванням державної системи соціального страхування та соціального забезпечення.

Соціальну компоненту ролі банку в економіці можна розглянути в широкому і у вузькому сенсі слова. У широкому сенсі, соціальна функція банків проявляється в тому, що банківська діяльність пов'язана з виробництвом послуг особливого роду, найважливішою з яких є забезпечення господарського обороту платіжними засобами. Банки, здійснюючи кредитування і розрахунки, надають свої послуги практично всьому суспільству. Це ставить банки в особливе становище, коли банківська послуга носить суспільний характер, а самі банки можна розглядати як соціальні інститути. Забезпечуючи грошовими ресурсами різні галузі і фірми, банки, з одного боку, можуть сприяти економічному зростанню і соціальній стабільності держави. Однак, з іншого боку, вони можуть спровокувати кризові явища, економічне зубожіння і, як наслідок, соціальну нестабільність. Слід зазначити, що соціальний вибух, наприклад, при масовій кризі неплатежів і при відсутності інституту особистого банкрутства, набагато небезпечніше і має більш серйозні наслідки, ніж економічна криза. У вузькому сенсі слова, соціальна компонента в банківській діяльності реалізується за допомогою участі банку в задоволенні соціальних потреб

громадян, а також в реалізації соціальної політики держави. Метою соціальної політики держави є створення необхідної бази для динамічного розвитку економіки, з тим щоб працездатні громадяни мали можливість підтримувати і покращувати свій добробут власною працею і підприємництвом, а непрацездатним, соціально вразливим верствам населення, були гарантовані соціальний захист і підтримка.

Соціальна політика держави реалізується завдяки функціонуванню соціальної сфери, яка представляє собою сукупність галузей і різних інститутів, що виконують загальну цільову функцію задоволення різних соціальних потреб населення. Однак функціонування соціальної сфери вимагає значних витрат ресурсів, першочергово вони виступають у вигляді грошей, які є в ринковій економіці домінуючим ресурсом. Цей ресурс створюється банками, і він легко перетворюється в інші види ресурсів за умови правильної організації грошового обігу і нормального функціонування ринку банківських послуг. Через банки гроші вилучаються з тих секторів економіки, де вони тимчасово не потрібні, або не можуть бути ефективно використані за рахунок їх незначної кількості, і направляються туди, де вони можуть бути ефективно використані. Завдяки цьому з'являються нові робочі місця, скорочується безробіття, зростають доходи бюджетів, збільшуються можливості держави в проведенні соціальної політики.[17]

Активна участь банків може ефективно вирішити наступні соціальні проблеми[16]:

- розширення платоспроможного попиту населення через розвиток системи споживчого кредитування;
- зростання зайнятості і боротьба з бідністю через розвиток кредитування малого і середнього бізнесу і мікрофінансування;
- ефективне управління пенсійними накопиченнями;
- підвищення фінансової грамотності населення через послуги управління коштами;
- створення ринку доступного житла через іпотечне кредитування.

Приклад сучасного стану економіки показує, наскільки значима соціальна роль банків. Банківський сектор зацікавлений в здійсненні соціально значущих ініціатив в країні. Своєю участю банки можуть проявляти як в прямій, так і в непрямій формі. При прямій участі можна віднести[16]:

- участь в реалізації різних регіональних програм.
- участь в реалізації національних проектів (наприклад, програма розвитку АПК);
- реалізація власних благодійних ініціатив (наприклад, спільна участь банку і фонду "Ілюстровані книжки для маленьких сліпих дітей "в програмі" Книжки в подарунок ").

Роль ринку банківських послуг в рішенні соціально значущих питань нерозривно пов'язана з розвитком банківських послуг на споживчому ринку. Саме споживчий кредит стимулює розширення ринку збуту товарів, а значить сприяє підвищенню рівня життя населення. одночасно роздрібний ринок банківських послуг забезпечує прискорення оборотності грошових коштів, стимулюючи тим самим розвиток виробництва і банківської сфери.[17]

Розвитку споживчого кредитування на сучасному етапі сприяє цілий ряд факторів[17]:

- сприятливе економічне середовище;
- низькі темпи інфляції;
- контрольована грошова маса;
- конвертованість і стійкий курс національної валюти;
- поетапне зростання заробітної плати і доходів населення;
- прискорена модернізації частини підприємств, що дозволяє наситити споживчий ринок якісною продукцією.

Однак для того, щоб зазначені фактори зіграли позитивну роль в розвитку роздрібною ринку банківських послуг, необхідно при його реформування закласти такі принципи[16]:

- обов'язкова орієнтація і реагування на запити конкретних категорій громадян;

- облік рівня інфляції і ставок банківського кредиту;
- використання державної підтримки тільки по відношенню до соціально незахищених громадян.

Особливу роль у вирішенні проблеми бідності і розширення платоспроможного попиту грає мікрофінансування. Якщо раніше доступ до мікрофінансових послуг вважався малозначущими на тлі загальної політики, то сьогодні він виходить на перший план. Це обумовлено тим, що в багатьох країнах основу бізнесу становлять мікропідприємства невеликі, часто неформально організовані комерційні структури, якими володіють і управляють в основному люди з невисокими доходами. Призначення системи мікрофінансування забезпечення доступу до ліквідних коштів та інших фінансових послуг для тих груп населення, які не можуть отримати їх в традиційних фінансових інститутах.

У більшості країн мікrokредити для малозабезпечених надають такі установи: комерційні банки; кредитні кооперативи; державні, регіональні, муніципальні фонди, які функціонують під егідою відповідних органів управління і повністю або частково фінансуються з бюджетів цих органів; різні некомерційні недержавні організації (некомерційні партнерства, автономні некомерційні організації), що працюють в рамках програм іноземної технічної або спонсорської допомоги.

Незважаючи на свої обмежені людські та фінансові ресурси, підприємства малого і середнього бізнесу відіграють істотну роль у створенні нових робочих місць, знімаючи тим самим соціальну напруженість в країні, і, крім того, їх діяльність в економіці забезпечує значний приріст ВВП. Саме ці підприємства є в більшості країн світу ключовими джерелами динаміки, новаторства і гнучкості в економіці.

Держава повинна підтримувати подібні ініціативи з боку громадян[17]:

- через створення пільгових умов використання суб'єктами малого бізнесу (підприємництва) державних фінансових, матеріально-технічних і інформаційних ресурсів, а також науково-технічних розробок і технологій;

- встановлення спрощеного порядку реєстрації суб'єктів малого бізнесу (підприємництва), ліцензування їх діяльності, сертифікації їх продукції, подання звітності;
- підтримку зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів малого бізнесу;
- сприяння розвитку торгових, науково-технічних, виробничих, інформаційних зв'язків суб'єктів малого бізнесу із зарубіжними державами;
- організацію підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів для малих підприємств.

Банківська система, в свою чергу, надає підтримку малому і середньому бізнесу через кредитування проектів, дозволяючи останнім розвиватися, що також впливає на соціальну обстановку в країні. Члени господарств, працівники таких підприємств, отримують можливість збільшувати свої доходи, що веде до розширення купівельного попиту (що важливо для підприємств), зростання надходжень до бюджету (що важливо для держави), збільшення можливості взяти споживчий кредит в банку або інвестувати тимчасово вільні грошові кошти (що важливо для фінансового сектора в цілому).

Що стосується інвестування тимчасово вільних грошових коштів, то існують вкладення в депозити і банківські інвестиційні продукти. На тлі зниження темпів зростання роздрібних депозитів все більше число банків, не бажаючи втрачати прибуток від обслуговування приватних інвесторів, звертає увагу на інші інструменти роздрібного інвестування. Залучення банками коштів фізичних осіб, крім банківських депозитів, може здійснюватися за трьома альтернативними напрямками:

- встановлення банком власної керуючої / страхової компанії, що пропонує відповідні інвестиційні продукти;
- реалізація функції дистриб'ютора продуктів вищеназваних фінансових інститутів;
- створення власних інструментів.

Соціальна роль даних інструментів проявляється в наступному:

- створення страхового резерву членами господарств на випадок форс-мажорних обставин;
- накопичення певної суми для конкретної мети (відкриття власної справи, початковий внесок по кредиту, відпочинок, навчання, лікування тощо.);
- забезпечення схоронності коштів як від інфляції, так і від форс-мажорних обставин (Крадіжка, втрата і ін.);
- отримання додаткового доходу у вигляді відсотків;
- підвищення фінансової грамотності населення, яке вчиться раціонально приймати фінансові рішення.

На сучасному етапі, коли стрімко розвиваються товарний і фінансовий ринки, структура банківської системи розширюється функціонально. З'явилися нові види фінансових установ і методи обслуговування клієнтів. Йде процес пошуку оптимальних норм інституційного устрою грошово-кредитної системи, ефективної банківської інфраструктури як наслідок економічних реформ в Україні.

Інтерес до діяльності українських банків в світлі рішення значущих соціально-економічних питань пов'язаний з тим, що успішний розвиток соціальної складової діяльності банків поряд з ростом і оздоровленням інфраструктури банківського ринку має величезне значення для зростання і зміцнення ринкової економіки. Банки об'єктивно виконують важливу роль регуляторів і надходять на фінансові ринки основних інвестиційних ресурсів, сприяючи розміщенню в найбільш ефективні та перспективні галузі промисловості та сфери послуг. Однак роль банків має не тільки чисто фінансово-економічну, а й соціальну складову.

Від соціально орієнтованої діяльності банків, спрямованої на вирішення соціальних питань розвитку суспільства, виграють не тільки керівництво та акціонери, але також їх контрагенти і позичальники, мешканці та підприємства області, де функціонують банки, їх приватні та корпоративні клієнти, а в підсумку все суспільство в цілому.

Ігнорування соціального аспекту діяльності банків може мати негативні наслідки не тільки в теоретичному, але і в практично-політичному плані. Наприклад, при проведенні регіональної політики важливо вміти залучати солідні банки в свій регіон. Водночас банкам слід враховувати інтереси регіону. Зусилля в розробці соціального аспекту діяльності банків сприятимуть підвищенню суспільного інтересу до даної проблеми і в кінцевому рахунку допоможуть загальному оздоровленню економічної ситуації як в фінансовій, так і в соціальній сфері, а також надають певний позитивний вплив на нормалізацію господарського життя і розвиток соціальної інфраструктури в регіонах.

Розділ II

2. Аналіз функціонування сучасної банківської системи в Україні.

Українська банківська система має два рівні:

- Український центральний банк - Національний банк України (НБУ);
- комерційні банки;

Рис.2.1 Структура української банківської системи.

Оскільки Національний банк є державним регулятивним органом, уповноваженим здійснювати грошово-кредитну політику в Україні та контролювати комерційні банки. Тому комерційні банки надають банківські послуги вже безпосередньо клієнтам.

Всі банки підлягають ліцензуванню та нагляду НБУ. Крім того, всі банки є членами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб України, який гарантує депозити (грошові кошти на поточних, депозитних рахунках) до 200 000 грн. на особу у разі неплатоспроможності банку. Депозити юридичних осіб не гарантуються Фондом гарантування вкладів фізичних осіб. Ощадбанк виключений із цього фонду, оскільки Україна гарантує депозити безпосередньо відповідно до ст. 57 Закону України "Про банки і банківську діяльність"[2].

Крім того, 20 грудня 2016 року український парламент прийняв закон про 100% гарантії депозитів фізичних осіб у всіх державних банках (у тому числі Укрексімбанк та Приватбанк).

Національний банк відповідає за забезпечення стабільності гривні у національній валюті (гривня), підтримує стабільність в банківській системі та стабільність цін. Серед основних функцій НБУ є[1]:

- визначення та здійснення монетарної політики України
- випуск національної валюти України на монопольній основі
- виступає в ролі кредитора останньої інстанції для банків та організації системи рефінансування
- здійснення валютного регулювання, встановлення порядку проведення операцій в іноземній валюті
- організація та здійснення валютного контролю над банками та іншими фінансовими установами
- регулювання діяльності платіжних та розрахункових систем в Україні
- визначення порядку та форм платежів, у тому числі на міжбанківському рівні
- здійснення банківського регулювання та нагляду
- ліцензування банків та інших фінансових установ

Найвищим керівним органом НБУ є Рада з 9 членів. Чотири члени призначаються Верховною Радою України, а чотири - Президентом. Голова Національного банку України пропонується Президентом та призначається Верховною Радою, і діє, як посадова особа, 9 членом Ради. Рада відповідає за розробку принципів грошово-кредитної політики України та контроль за їх виконанням. З 19 червня 2014 року Валерія Гонтарева очолює Національний банк України [1].

Протягом останніх кількох років через економічну кризу в Україні та суттєвого падіння гривні Національний банк України жорстко регулював валютний ринок України із суворими тимчасовими заходами, що блокував

відтік іноземної валюти та іноземних інвестицій з української економіки.

Рис.2.2 Девальвація гривні відносно американського долара за 2016-2017 роки.[10].

Навесні 2016 року Національний банк України оголосив про поступове усунення сурових правил валютного контролю та вже зараз припинив чи зменшив кількість обмежень валютного контролю. Тим не менше, валютний контроль в Україні все ще дуже жорстко регулюється. Багато тимчасових антикризових обмежень, спрямованих на зменшення потоку валюти з країни, є ефективними.

Серед іншого, обмежувальні заходи НБУ спрямовані на забезпечення стабільності банку. Зокрема тимчасово заборонено банкам дострокове погашення субординованих позик нерезидентам, якщо погашення не проводиться з метою збільшення статутного капіталу на відповідну суму. Деякі банки іноземного капіталу вже перетворили свої субординовані позики на акціонерний капітал протягом останніх декількох років. Крім того, банки, які порушують економічно-нормативні показники НБУ, зобов'язані дотримуватися обмежень, як це передбачено в Правилах № 129 від 24 лютого 2015 року. Наприклад, заборона дострокового погашення депозитів основним власникам банку, заборона на сплачування дивідендів або розподілення прибутку тощо.

Комерційні банки займаються наданням кредитів юридичним та фізичним особам, грошовими переказами, платіжними послугами, обміном валют, іншими банківськими операціями та фінансовими послугами. Більшість банківських послуг доступні в Україні, проте багато українських банків значно знизили кредитування за останні кілька років через високий рівень інфляції та економічну нестабільність в Україні. В даний час більшість українських банків рухаються у напрямку впровадження та постійного розвитку інтернет-банківських послуг.

В Україні налічується 98 банків (станом на 01 грудня 2016 року), у тому числі 3 державні банки (Ощадний банк (Ощадбанк), Український експортно-імпортний банк (Укрексімбанк) та нещодавно приватизований Приватбанк) та ще два банки з державною часткою (Укргазбанк, Центр Розрахунковий). Є 25 банків з контрольної часткою Групи іноземних банків та 13 банків, активів яких є понад 0,5% банківської системи.[11]

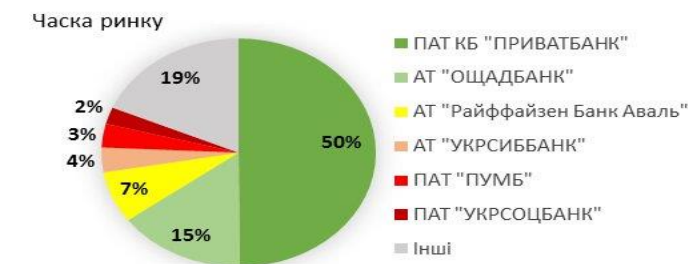
Банки можуть бути зареєстровані як державне акціонерне товариство або кооперативний банк. Комерційні банки потребують наявності ліцензії НБУ на виконання банківських операцій. НБУ встановлює вимоги для достатності капіталу, мінімальні вимоги до статутного капіталу та мінімальні нормативні вимоги до капіталу. Банки зобов'язані розкривати та публікувати широкий спектр інформації, включаючи інформацію про доступні послуги банку, фінансову звітність, керівні органи банку, вищих власників, акціонерів, що мають більше 10% статутного капіталу, мережу відділень банку.

Відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність" на момент реєстрації український банк зобов'язаний мати статутний капітал у розмірі 500 млн. Гривень (приблизно 20 млн. Дол. США). НБУ встановлює вимоги щодо мінімального співвідношення коефіцієнта основного капіталу до загальних активів Банку, а також нормативного капіталу до зобов'язань банку.

Банки, які отримали банківську ліцензію після 11 липня 2014 року, повинні забезпечити мінімальний нормативний капітал у розмірі 500 млн. Грн., А ті, хто отримав ліцензію до 11 липня 2014 року, повинні забезпечити свій регулятивний капітал у розмірах за графіком:

- 120 млн. Гривень - до 17 червня 2016 року
- 200 млн. Грн. - до 11 липня 2017 року
- 300 млн. Грн. - до 11 липня 2018 року
- 400 млн. Гривень - до 11 липня 2019 року
- 450 млн. Грн. - до 11 липня 2020 року
- 500 млн. Гривень - до 11 липня 2024 року

Сьогодні українські банки зобов'язані подавати рахунки на основі Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) та опубліковувати їх на регулярній основі. Крім того, Банки підлягають обов'язковому щорічному зовнішньому аудиту.

Назва банку	Платіжні картки, млн шт.	
	В обігу	Активні
Усього:	59,3	30,8
За обраними банками:	48,3	25,4
ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК"	29,6	16,3
АТ "ОЩАДБАНК"	8,9	4,4
АТ "Райффайзен Банк Аваль"	4,3	2,1
АТ "УКРСИББАНК"	2,1	1,1
ПАТ "ПУМБ"	2,0	0,7
ПАТ "УКРСОЦБАНК"	1,4	0,8
Інші	11,0	5,4

Рис.2.3 Розподіл банківського ринку.[11]

При відкритті особистого банківського рахунку або банківського рахунку для бізнесу в Україні, вкрай важливо вибрати для вас найбільш підходящий банк. Вибір неправильного банку може призвести до труднощів у повсякденній роботі, затримках у розрахунках з контрагентами, дорогих і

трудомістких взаємодій із банком або навіть величезних втрат у разі банкрутства банку. Перш за все, через нестабільність системи українських банків та часту неплатоспроможність українських банків (у тому числі великих) один із ключових критеріїв - фінансове становище банку. Протягом останніх років Національний банк України працював над реформуванням банківської системи України, а лише у 2015 році двадцять дев'ять банків в Україні визнані Національним банком України неплатоспроможними, а вже в 2016 році - дванадцять банків. Деякі українські банки мають агресивну маркетингову політику, а також широко розповсюджену мережу розподілу, однак їхній кредитний портфель може бути досить бідним.

Відповідно до звіту, опублікованого Національним банком України станом на 1 липня 2016 року (на підставі фінансових показників банку), наступні банки становлять 15 кращих відповідно до базових критеріїв капіталу:[11]

- Приватбанк (державний банк)
- Ощадбанк (державний)
- Укрексімбанк (державний банк)
- Укргазбанк (державний банк налічує більше 90%)
- Райффайзен Банк Аваль (Austrian Capital, Raiffeisen Bank International AG)
- Укрсоцбанк (ABN Holdings S.A.)
- Сбербанк (Російський капітал, Міжнародна група Сбербанків)
- УкрСиббанк (французький капітал, Група Парибас)
- РУМВ (Український капітал, Група СКМ)
- Альфа-Банк (ABN Holdings S.A.)
- Промінвестбанк (російський капітал, що належить Російській державній корпорації "Внешэкономбанк")
- Кредит Агріколь Банк (французький капітал, Група Креді Агріколь)
- OTP Bank (Угорський капітал, OTP Bank Plc.)
- ВТБ БАНК (російський капітал, група ВТБ)
- CitiBank(American Capital, Citigroup Inc.)

Лідером у банківській сфері є ПриватБанк, який є найбільшим не лише за базовими критеріями, але і найбільшим банком за депозитами населення України. Приватбанк має широкомасштабні відділення банку, численні банківські продукти та дуже розвинутий інтернет-банкінг. На підставі звіту НБУ станом на 1 жовтня 2016 року 52,24% усіх позик Приватбанку було визначено як категорію 3-5-го ризику (3-я група - основна група ризику, 4 група - група ризику високого ризику і 5 групи - усвідомлена група ризику). Крім того, цей банк наразі має найбільший кредитний портфель від Національного банку України - 21,087,303,000 гривень. Приватбанк був націоналізований. 18 грудня 2016 року Кабінет Міністрів України прийняв рішення про націоналізацію Приватбанку для стабілізації банківської системи України та захисту інтересів держави.

Національний банк публікує статистичну інформацію про банки (на основі фінансової звітності), але не робить офіційних рейтингів банків; всі рейтинги здійснюються приватними установами за різними критеріями. За оцінкою Forinsurer Rating, в Україні найбільш надійними банками є:[11]

- Кредит Агріколь Банк (французький капітал, Група Креді Агріколь)
- Credobank (капітал Польщі, РКО Bank Polska)
- Райффайзен Банк Аваль (австрійський капітал, Райффайзен)
- Укрсоцбанк (французький капітал, Група Paribas)
- Укрексімбанк (державний банк)
- Укрсоцбанк (італійський капітал, UniCreditGroup, в даний час веде переговори про продаж акцій в Альфа-Банк)
- Ощадбанк (державний)
- CitiBank (американський капітал, Citigroup Inc.)
- Альфа-Банк (ABN Holdings S.A.)
- ING BANK (капітал Нідерландів, ING Groep)
- ProCredit Bank (German Capital, ProCredit Group)
- Правекс Банк (Італійський капітал, Група Інтеза Санпаоло)
- Укргазбанк (державний банк налічує більше 90%)

- ОTR Bank (Угорський капітал, ОTR Bank Plc.)
- РUMB (Український капітал, Група СКМ)

Серед цих 15 банків 3 - це державні банки, один з яких - український, а всі інші - банки іноземного капіталу.

Традиційно більша частина банків іноземного капіталу в Україні окупована російськими капіталами. У 2013 році їх частка в фінансуванні української економіки становила 12% від загального обсягу фінансування (російські дочірні компанії переважно фінансували російський бізнес в Україні). Протягом останніх трьох років через анексію Криму Росією та війни на Сході України відбувся істотний відтік клієнтів з російських дочірніх підприємств в Україні.

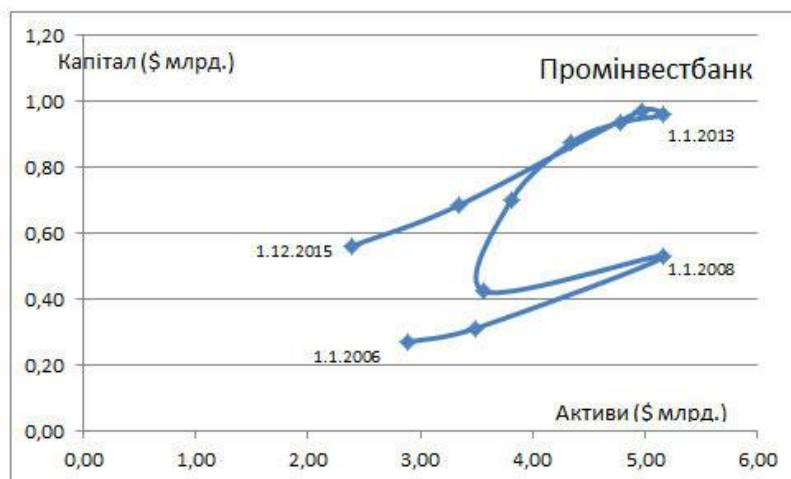

Рис.2.4 Російський капітал Промінвестбанку на українському ринку.[11]

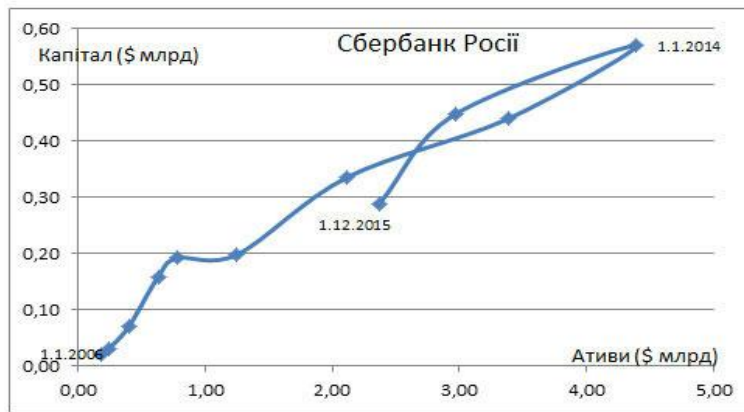

Рис.2.5 Російський капітал Сбербанку Росії на українському ринку.[11]

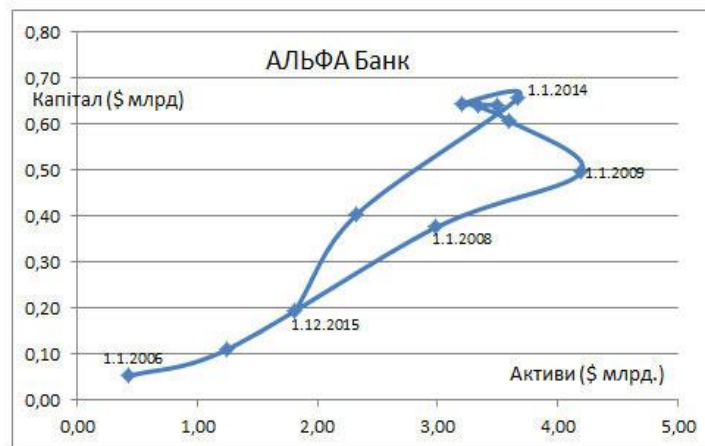

Рис.2.6 Російський капітал Альфа Банку на українському ринку [11]

У 2015 році український уряд скасував ліцензії на торгівлю цінними паперами усім банкам, які Росія контролює (має вирішальний вплив). Крім того, Міністерство фінансів США запровадило ряд обмежень для деяких російських банків, включаючи їх українські дочірні компанії Промінвестбанк, ВТБ та Сбербанк (однак, завдяки секторальному масштабу згаданих санкцій, вони не мали великого впливу на діяльність цих банків в Україні).

Враховуючи вищесказане, найкращим є вибір одного з банків, що належить авторитетній Європейській групі банків. Серед лідерів європейських банків є Райффайзен Банк Аваль, УкрСиббанк, Кредит Агріколь Банк, ОTR Bank CitiBank, Кредобанк та деякі інші. Зауважте, що деякі з цих банків не працюють як роздрібні банки та орієнтовані лише на великі компанії (наприклад, Сітібанк).

Крім того, при виборі банку слід звернути увагу на філіальну мережу банку, засоби інтернет-банкінгу та комісійні ставки банку, а також рівень бюрократії в банку.

В Україні існує великий обсяг комерційних банків (наразі їх більше 100), однак це нелегке завдання вибрати відповідний банк. Низький рівень стабільності системи українських банків та відсутність ефективних регуляторних механізмів з боку НБУ спричинили численні процедури банкрутства протягом останньої економічної кризи з 2013 року.

За останні роки НБУ поступово скорочує кількість банків України та збільшує вимоги до капіталу банків. В даний час існує багато обмежувальних заходів, спрямованих на стабілізацію банківської системи та економіки в цілому. Внаслідок нестабільності української банківської системи та жорсткого валютного контролю, в Україні серед населення дуже низький рівень довіри до банків.

За даними НБУ, українська банківська система почала відновлюватися в 2016 році, і починаючи з травня 2016 року банки демонструють незначні, але позитивні фінансові результати. Починаючи з весни 2016 року НБУ розпочав поступове скасування обмежувальних заходів, наступний майбутній огляд планується провести у вересні 2016 року.

Вибираючи банк, необхідно перевірити його фінансове становище, а також звернути увагу на філіальну мережу банку, засоби інтернет-банку, комісійні ставки банку та рівень бюрократії в банку. У поточній ситуації розумним рішенням було б обрання банку серед членів авторитетних європейських банківських груп. Серед лідерів європейських банків в Україні є Райффайзен Банк Аваль, Укрсоцбанк, Кредит Агріколь Банк, ОТП Банк, CitiBank, Кредобанк та інші. Зауважте, що деякі з цих банків не працюють як роздрібні банки і орієнтовані лише на великі компанії.

Розділ III

3. Підвищення рівня ефективності та дієвості банківської системи в національній економіці.

Ми звикли, що банківська установа є нудною структурою з великою кількістю паперової тяганини. Однак такий стан речей не влаштовує молоде покоління, представники якого з раннього віку звикли користуватися різноманітними онлайн-сервісами. Звичайне винесення банківських послуг в онлайн не працює; або працює не так, як хотілося б банкірам. «Наступають на п'яти» криптовалюти, різноманітні децентралізовані рішення і платіжні сервіси, яких наввипередки готують гіганти Інтернет-індустрії.

Fintech в Україні стає повноцінним учасником фінансового ринку, а також конкурентом і партнером для ключових учасників фінансового сектора - комерційних банків.

За результатами опитування представників банківського сектора, проведеного Mastercard, 58% опитаних банкірів відзначили, що їх банк готовий до впровадження і активного використання фінансових технологій, а 71% банкірів вважають перспективним відстежувати нововведення і купувати ефективні фінтех-рішення.

Якщо брати світовий досвід, то в результаті досліджень з'ясувалося, що понад 90% банків і більше 80% фінтех-компаній зацікавлені у співпраці в майбутньому.

На думку банкірів, співпраця з фінтех-стартапами дасть можливість вийти на надання більш потрібних послуг, залучити нових клієнтів і диверсифікувати бізнес.

Згідно з результатами опитування, українські банки найбільше зацікавлені в залученні таких фінтех-рішень, як аналіз великих даних і прогнозування, віддалений банкінг, а також цифрові гаманці, платежі і грошові перекази.

Фінтех, так називають компанії, які використовують в побудову своєї бізнес моделі новітні розробки в сфері мобільних платежів, онлайн кредитування, цифрових миттєвих переказів і інші проривні технології. Організації збудовані за такими моделями знаходяться на вістрі новітніх технологій і як правило пропонують свої послуги виключно через мережу інтернет.

Таким чином ці компанії можуть працювати по всьому світу, без необхідності зустрічатися зі своїми клієнтами особисто. Мережева модель бізнесу дозволяє значно знизити витрати. Економія дає можливість пропонувати клієнтам фінансові продукти на дуже вигідних умовах. Спеціальні програми для смартфонів дозволяють враховувати індивідуальні переваги користувача. Потреби клієнта Фінтех компаній задовольняються з максимальною повнотою в найкоротші терміни. А фінансові продукти стають більш доступними для всіх категорій населення. Малий і середній бізнес отримує нові джерела фінансування.

Подібні цифрові кредитні організації використовують вдосконалені скорингові системи (це системи оцінки кредитоспроможності особи), засновані на технології Big Data (масивних обсягів даних). Такий підхід дозволяє зробити процес оцінки клієнта максимально гнучким і точним.

Державні регулюючі органи поки не приділяють пильної уваги Фінтех компаніям, на відміну від традиційних банківських систем, які вони

тримають в "їжачових рукавицях". Центральні банки пред'являють до мережових фінансовим організаціям мінімальні вимоги. Таке ставлення регуляторів дає Фінтех додаткові конкурентні переваги. Що нас чекає в найближчому майбутньому?

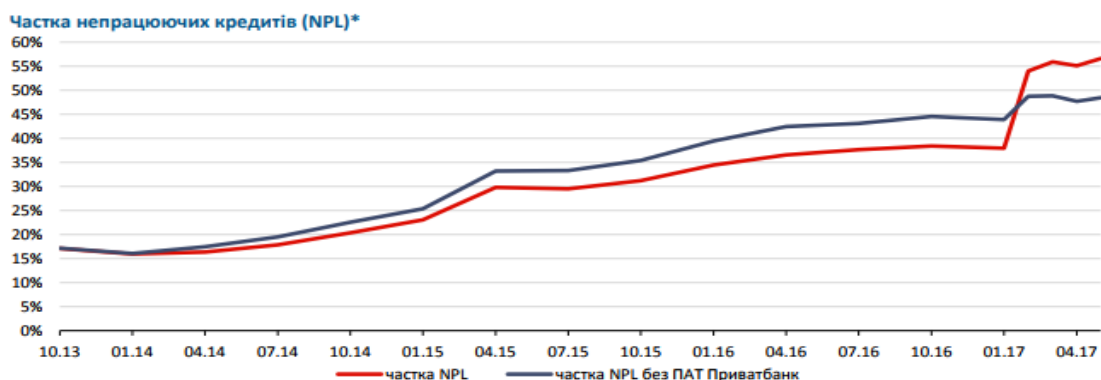
Сучасну банківську систему чекають колосальні зміни. Конкуренція різко посилиться, виникнуть нові фінансово-інформаційні продукти.

З'являться фінансові радники, що володіють потужним штучним інтелектом. Вони зможуть покращувати фінансове становище домашнього бюджету. Пластикові карти будуть поступово витіснені безконтактними мобільними платежами. Фінансовий документообіг стане повністю цифровим.

Багато банків, що працюють офлайн, вже усвідомлюють, що у них з'явився серйозний конкурент. Такі кредитні установи купують частки в Фінтех компаніях і створюють власні онлайн організації. Найбільші банки США і Європи скорочують мережу своїх відділень. Останнім часом це стало тенденцією.

У червні 2016 року ухвалено Постанову Правління НБУ №351 "Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями", яка повноцінно запрацювала із 3 січня 2017 року.

Перші статистичні дані, опубліковані після запровадження Постанови, засвідчили різке зростання рівня непрацюючих кредитів. На квітень 2017 року їхня частка становила 56.6% від загального кредитного портфеля.

* Для банків, платоспроможних на 01.05.2017.
Джерело: НБУ.

Рис.3.1 Частка непрацюючих кредитів.[10]

Банки - одні з найбільш клієнтоорієнтованих організацій. Інформація про клієнтів, накопичена лідерами галузі, вже обчислюється в петабайт (20 мільйонів архівних ящиків набитих друкованими документами).

Звичайно, велика спокуса отримати з цього архіву користь, а краще вигоду. Технології великих даних здатні допомогти, дати багато. Часом так багато, що важко зрозуміти, як це використовувати.

Big Data - це технології, які дозволяють швидко обробляти великі обсяги різноформатної інформації. Однак представники фінансової галузі в переважній більшості мають на увазі окремий випадок Big Data - великі обсяги накопичених однорідних даних.

Банки зберігають все: анкети, історії транзакцій і спілкування з клієнтами, внутрішню інформацію. Сховища буквально роздуті до тера-, а у когось і до петабайт.

Є кілька традиційних напрямків, в яких банки використовують Big data. В першу чергу - це оцінка ризиків. Десять років тому, коли клієнт приходив у відділення за кредитом, банки майже повністю покладались на людський фактор. Операціоніст дивився на людину і намагався зрозуміти, наскільки ймовірним є те, що клієнт не впорається із зобов'язаннями. Виходячи з цього банк і ставив кредитний ліміт.

Кілька років тому ПриватБанк, як і інші фінустанови, почав централізувати цей процес. Тепер при прийнятті кредитних рішень роль співробітників у відділенні зводиться до того, щоб посміхатися, пояснювати, як правильно користуватися продуктом, допомагатимуть заповнювати анкету. Вся інформація про клієнта збирається і передається в головний офіс, де стоїть «велика скорингова машина». Вона приймає рішення про те, який кредитний ліміт встановити тому чи іншому клієнтові. Для цього будується регресійна або інша математична модель, яка розподіляє клієнтів за рівнем ризику: в залежності від соціально-демографічних, поведінкових даних, а також безлічі інших дрібниць. Ця модель постійно перевіряється через контрольні групи. Так виглядає кредитний скоринг.

Кілька років тому весь банківський світ зрозумів, що зібрані клієнтські дані і скоринг можна використовувати не тільки для оцінки кредитних ризиків. Є маркетинговий скоринг. Візьмемо, наприклад, додаток ПриватБюджет (додаток для управління витратами). Можна влаштувати рекламну кампанію і розповісти про цей додаток кожному жителю країни або хоча б кожному клієнту Приватбанку. Але це дуже дорого. Тому потрібно зрозуміти, кому розповісти про цей додаток, щоб звернення було найбільш доречним. Тут задіюють маркетинговий скоринг, щоб, з одного боку, не витратити зайві гроші і час на рекламне просування, а з іншого, щоб клієнти, яким це нецікаво, не отримували спам у вигляді нерелевантної пропозиції.

Існують три основні типи даних, які аналізуються:

- Анкетні дані. Коли клієнт відкриває рахунок, в нього зобов'язані попросити заповнити анкету. Регулятор вимагає, щоб банк відсканував паспорт, запитав, де живе клієнт, і т.д.
- Поведінкові дані. Банки мають досить багато даних про клієнтів в силу тих послуг, які вони надають.
- Відкриті дані. Наприклад, якщо клієнти додають у друзі в соцмережах, то теоретично можна подивитися інформацію, якою вони дали згоду ділитися. Поки не надто активно використовуємо такі дані, але в подальшому планується.

Після впровадження скорингових карт близько року тому ефективність адресних комунікацій підвищилася на 40%. Раніше теж не розсилалась реклама наосліп (пенсіонери не отримували пропозицію скачати додатки для смартфона). Але для цього потрібно було виконати великий обсяг аналітичної роботи. Збирались люди з глибоким розумінням продукту і очікувань клієнтів і намагались вибрати клієнтську групу, якій потрібно адресувати рекламу. Зараз це завдання все частіше виконують не аналітики, а машина.

Є ще десятки прикладів застосування скорингу, серед яких і HR. Коли проводиться інтерв'ю з кандидатом на посаду, то розраховується, наскільки

велика ймовірність того, що він буде посміхатися і якісно обслуговувати клієнта. Тому що на інтерв'ю всі посміхаються і ведуть себе мило, а треба, щоб робітники завжди посміхалися клієнтам. Тут математика і приходиться на допомогу: побудувалась модель, яка дозволяє більш якісно відбирати кандидатів.

Перспективним виглядає використання технологій Big Data співробітниками HR. Не секрет, що кадровики і зараз пробивають кандидата на вакансію через соцмережі. Причому відсутність людини в соцмережах теж вважається фактором, що насторожує: чи претендент на посаду не сучасний і не володіє комп'ютерними технологіями, або йому є що приховувати. Але, ясна річ, ручний аналіз неефективний. Краще процес автоматизувати.

І якщо технології Big Data вже можуть визначити вагітність у нічого не підозрюючи американської п'ятнадцятирічної школярки і запропонувати їй знижку на підгузники, то не дивно, що вони можуть прогнозувати, як довго потенційний кандидат протримається на роботі. І для цього Big Data використовується в банках.

Про це банки не говорять, але ніщо не заважає контролювати настрої і вже прийнятих на роботу людей. Наприклад, всім задоволений співробітник? Чи не збирається звільнитися? І прийняти рішення - підняти йому зарплату, щоб не звільнився, або, навпаки, скоротити і пошукати більш лояльного кандидата.

Банківські організації активно досліджують можливості блокчейна для використання цієї технології в своїх цілях. Однак до сих пір не можна виділити жодного банку, який би побудував функціонуючу блокчейн-екосистему. Проте, ажіотаж навколо блокчейна не вщухає. Чому так відбувається? Справа в тому, що переваги блокчейна дозволяють не тільки створити нову систему організації банківських даних, але і заощадити кошти буквально на кожному кроці. Деякі порівнюють потенційний ефект від появи блокчейна в сфері фінансів з тим, як вплинув на неї Інтернет.

1. Прозорість операцій. Всі записи операцій в блокчейні проходять автоматично і вони частково відкриті, тобто можна подивитися суму

переказу і адресу рахунку, з якого зроблений платіж, але дізнатися суть операції вже не можна. Так само як не можна дізнатися і інформацію про учасників транзакції.

2. Відсутність посередників. Ця перевага дозволяє заощадити кошти не тільки банку, але і його клієнтам. Всі операції в блокчейні проходять безпосередньо між сторонами, минаючи будь-яких посередників. Тому про комісійні платежі в блокчейні можна забути.

3. Захищеність. Всі записи в блокчейні захищені криптографічно. Ледве запис потрапив в блок, його більше не можна змінити - така природа блокчейна. Справа в тому, що дані, записані в блоках, зберігаються не на якомусь окремому сервері, а на всіх комп'ютерах блокчейна відразу. Тому для зміни блоку зловмисникам доведеться зламати всі комп'ютери в блокчейні одночасно. Такого ще не траплялося за всю історію існування блокчейнів.

4. Швидкість. В даний час банківські процеси проходять довгі процедури звірки, узгодження і підтвердження даних. Справа стосується не тільки документообігу, а й звичайних міжнародних платежів. Через тривалість обробки транзакцій втрачається ефективність і падає потенційний прибуток. Блокчейн ж замінює всі численні моделі узгодження даних і прискорює будь-які процеси. Спільний аналіз 50 банківських організацій від компаній McLagan і Wirex дозволив виявити, як блокчейн впливає на скорочення операційних витрат:

- скорочення витрат на фінансову звітність на 70%. На цей показник вплинули оптимізація якості даних, підвищення рівня прозорості та внутрішнього регулювання;
- скорочення витрат на дотримання законодавчого регулювання на 30-50%. Ці цифри утворилися завдяки спрощеному процесу звірки фінансових транзакцій;

- скорочення витрат на централізовану діяльність на 50%. Блокчейн дозволяє спростити спільний доступ до клієнтських даних і поліпшити механізми цифровий ідентифікації особистості;
- скорочення витрат на бізнес-операції на 50%. На цей показник вплинула знижена потреба в звірці угод і пошуку помилок. Крім того, діяльність фахівців по взаєморозрахунках і клірингу можна частково автоматизувати завдяки блокчейну.

Згідно з дослідженням інституту IBM і Economist Intelligence Unit, головні сфери застосування блокчейну банківськими організаціями пов'язані з проведенням платежів в валюті: роздрібні платежі, споживче кредитування, операції з готівкою, торгове фінансування, корпоративне кредитування, іпотеки, депозити, міжнародні платежі і довідкові дані.

9 листопада 2016 у час конференції Cashless Ukraine Summit в Києві НБУ представив дорожню карту розвитку безготівкової економіки. У документі зазначено, що регулятор планує за допомогою Blockchain провести революцію в електронних грошах.

З метою створення альтернативи картковим платежам, вже в 2017 регулятор може зайнятися випуском електронних грошей на базі Blockchain. Революція в роботі з електронними грошима буде відбуватися в рамках розвитку національної платіжної системи простір.

В кінці минулого року один з українських банків оголосив про початок роботи з електронними грошима на Blockchain. За допомогою розподіленої банківської системи SmartMoney банк побудує інфраструктуру для процесингу операцій з електронними грошима. Проект реалізується відповідно до вимог Національної платіжної системи «ПРОСТІР». Фінустанова вже підписало угоду з IT-компанією Attic Lab.

У березні поточного року стало відомо, що ще один український банк готується до випуску активів на блокчейні. Таким чином, як мінімум два українських фінустанови серйозно зацікавлені можливостями, які відриває Blockchain для емісії електронних грошей.

Висновок

Підводячи підсумок, можна сказати, що роль банківської системи в економіці будь-якої країни надзвичайно велика. Суворий «поділ влади», тобто, визначення чітких меж повноважень і поділ сфер впливу між Центральним банком і комерційними банками здатне значно підвищити ефективність роботи банківської системи, що допоможе розвитку економіки країни.

Грошово-кредитна система країни, як і вся економіка, страждає від нерозвиненості ринкових механізмів і далеко не завжди піддається методам регулювання, які успішно застосовуються у світовій практиці. При визначенні економічної і грошово-кредитної політики, зокрема, першочергову важливість набуває не тільки очікуваний результат здійснення тих чи інших програм, але необхідність передбачити можливі негативні наслідки їх реалізації, як в найближчому, так і у віддаленому майбутньому. У зв'язку з цим інтерес представляє вивчення сучасного досвіду формування принципів і механізмів реалізації грошово-кредитної політики, що проводиться промислово розвиненими країнами.

Аналіз банківської системи України дає змогу нам побачити позитивні зрушення в розвитку кредитно-грошової системи країни.

До розряду гальмуючих факторів розвитку банківської системи слід зарахувати вузькість асортименту пропонованих послуг (якщо у провідних зарубіжних банків - до трьохсот видів послуг, то в українських - набагато менше), наявність проблемних кредитів, відсутність кредитних історій, кредитних бюро. До цього переліку необхідно додати ще й проблеми, пов'язані з ліквідністю застав.

Банківська система досі практично не має необхідних технологій і досвіду ефективного проектного фінансування або інвестиційного посередництва.

Банки гостро відчують недосконалість, а в окремих випадках - відсутність належної нормативно-правової бази. Зокрема, це стосується захисту прав кредиторів, формування спостережних рад комерційних банків, стимулювання підвищення капіталізації та збільшення обсягів залучення коштів фізичних і юридичних осіб, недопущення перекладання на банки не властивих їм функцій контролюючих органів і т.п.

На мою думку, першочерговими конкретними практичними кроками у справі підвищення рівня банківської системи України мають стати:

- введення фінансових технологій в банківську систему;
- опрацювання великої кількості інформації про своїх клієнтів для надання тих чи інших банківських послуг;

Крім того, необхідно забезпечити сталий соціально-економічний розвиток, проведення структурних перетворень в реальному секторі економіки.

Отже, банки є невід'ємним елементом сучасної економічної системи. Сутність банківської справи полягає в отриманні доходу з розпоряджень тимчасово вільних коштів. Банки є основою економіки, своєрідною кровоносною системою економічного суспільства. Без них не може існувати сучасне суспільство, так, як саме банки, будучи центром через які

здійснюються платежі, формують нормальне функціонування підприємств, та проведення розрахунків

Список використаних джерел

1. Закон України «Про Національний банк України».
2. Закон України «Про банки й банківську діяльність».
3. Банківська система України в європейському контексті: генезис, структура, конкурентний потенціал: монографія, за ред. Р. Ф. Пустовійта. - К.: УБС НБУ, 2009. - 399 с.
4. Капіталізація банківської системи як механізм підвищення темпів економічного зростання країни / О. Є. Чорна, А. В. Атаманцева// Європейський вектор економічного розвитку. - 2010. - № 1(8).
5. Банківська система України : становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів [Текст]: монографія / О.В. Дзюблюк, Б.П. Адамик, Г.Р. Балянт [та ін.]; за ред. О.В. Дзюблюка. - Тернопіль: Астон, 2012.

6. Банківська система України в період фінансової кризи: впровадження антикризових заходів [Текст] / Ю. Правик //Банківська справа. - 2011. банківська система капітал
7. Банківський сектор в Україні: минулі події та майбутні виклики. Серія консультативних робіт [11/02/2011] /Кірхнер Р., Джуччі Р., дела Рубія С., Кравчук В. - 2011. - Берлін/ Київ.
8. Аналітичний огляд банківської системи України за 2013 рік. - К.: НРА Рюрік. - 2014. - 18-30 с.
9. Офіційні дані щодо діяльності банківських установ [Електронний ресурс]// Офіційний сайт Законодавства України – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
10. <http://www.ukrstat.gov.ua> [Електронний ресурс].
11. <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index> [Електронний ресурс]
12. Почему популярны криптовалюты? –[Електронний ресурс] Олег Шибанов[Електронний ресурс] Режим доступу: <https://postnauka.ru/faq/80127>
13. Как работает блокчейн и почему он изменит нашу жизнь? – [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://postnauka.ru/animate/73645>
14. Что такое Big Data? - Станислав Протасов[Електронний ресурс] Режим доступу: <https://postnauka.ru/faq/46974>
15. Как большие данные стали одной из самых интересных задач IT-индустрии. - Станислав Протасов.[Електронний ресурс] Режим доступу - <https://postnauka.ru/specials/big-data>
16. Тютюнник А.В., Турбанов А.В.. Банковское дело. - М.: Финансы и статистика,2005. - 608 с.. 2005
17. Курс социально-экономической статистики: Учебник для вузов / Под ред. проф. М.Г. Назарова. — М.: Финстатинформ, ЮНИТИ-ДАНА. - 771 с.. 2000